

Keskkonnaministri määruse

“I ja II kaitsekategooria käpaliste püsielupaikade kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri” eelnõu

SELETUSKIRI

1. Sissejuhatus

Vastavalt “Looduskaitse seaduse” § 10 lõikele 2 kehtestab keskkonnaminister kaitsealuste liikide püsielupaikade nimekirja, piirid ja kaitsekorra.

Määruse eelnõu on koostanud Eesti Maaülikooli teaduri Kadri Tali ettepanekute alusel Keskkonnaministeeriumi looduskaitse osakonna peaspetsialist Kadri Alasi (tel 626 2882). Eelnõu keeleteimetaja oli Enel Ormus (tel 626 2906) ja eelnõu õigusekspertiisi on teinud Keskkonnaministeeriumi õigusosakonna jurist Džein Sottšenko (tel 626 2927, e-aadress dzein.sottsenko@envir.ee).

2. Eelnõu sisu

Määrusega võetakse kaitse alla neli I ja 36 II kaitsekategooria käpaliste püsielupaika, mis asuvad väljaspool kaitsealasid. Kokku võetakse kaitse alla 40 püsielupaika 850,74 hektaril.

I kaitsekategooria liikide soodsa seisundi tagamiseks tuleb moodustada kaitsealad või hoiualad või tagada püsielupaigale kohane kaitse kõikides teadaolevates elupaikades või kasvukohtades. Neli I kaitsekategooria käpalise (lääne-sõrmkäpp ja lehitu pisikäpp) kasvukohta jäävad väljapoole kaitstava ala piire ja selle kaitseks moodustatakse püsielupaik.

Vähemalt 50%-le II kaitsekategooria liikide teadaolevatest elupaikadest või kasvukohtadest tagatakse kaitse kaitsealade või hoiualade moodustamisega või püsielupaikade kindlaks määramisega. Määrusega võetakse püsielupaigad kaitse alla, lähtudes kasvukohtade esinduslikkusest, arvestades liigi kasvukohtade geograafilist jaotust, kaitsealuste liikide arvu kasvukohas, populatsiooni elujõulisust, liigi erineva õitseajaga varieteetide jaotust Eestis.

Kauni kuldkinga teadaolevaid kasvukohti on Eestis paarsada, millest paljudes kasvab üksnes mõni taim. 2008. aastal toimus vastavalt kuldkinga kaitsekorralduskavale suuremahuline inventeerimine ja peale uute andmete analüüsimist tuleb kuldkinga suuremaid populatsioone edaspidi veel täiendavalt kaitse alla võtta. Praegu on määruuses käsitletud ainult eriti suuri ja esinduslikke või millegi muu poolest tähelepanu vääri vaid populatsioone – kokku 10 alal.

Lisaks I ja II kategooria käpaliste kaitsele tagatakse püsielupaikade moodustamisega kõrvaleesmärgina ka teiste kaitsealuste liikide kaitse, sealhulgas mitme III kaitsekategooria käpalise kaitse. Verhuulitsa püsielupaigas Põlvamaal Värskas vallas kaitstakse ka kollast kivirikku ja harilikku käokulda.

Käpaliste püsielupaikade kaitsekorraldamisnõuded lähtuvad konkreetsete alade kasvutingimustest ja erinevad seetõttu mõnevõrra sõltuvalt alast, jälgides siiski eelkõige peamisi põhimõtteid:

* Poollooduslike koosluste esinemisaladel on hädavajalik sõltuvalt ala võimalustest niitmine ja/või karjatamine. Praegu toimub niitmine Aljava ja Esivere lennuvälja püsielupaikades, kus kindlasti on vaja liigi säilimiseks seda tegevust ka jätkata.

* Kõigis püsielupaikades on rangelt keelatud uute maaparandussüsteemide loomine. Vanade kraavide hooldustööd või muud tegevused, mis põhjustaks muutusi veerežiimis, on lubatud üksnes püsielupaiga valitseja nõusolekul, kui see on vajalik käpaliste elutingimuste säilimise tagamiseks või parandamiseks;

* Kõigis püsielupaikades on keelatud väetamine.

Lisaks tuleb sõltuvalt alast:

Kuldkinga, valge tolmpea jt. loometsa ja puisniitude käpaliste püsielupaikades jälgida valgustingimusi (soovitav liituvus alla 0,7), puurinde harvendamisel maha võtta nooremaid puid, jättes kasvama vanemad. Kuna valgustingimuste paranedes suureneb oht, et rohurinne muutub kõrgemaks, tuleb puistu harvendamise järgselt jälgida muutusi rohurinde kõrguses ja vajadusel niita või karjatada. Looniitudel lubada kadakate jm. põõsaste harvendamist või eemaldamist. Jälgida, et madalsoos ei võtaks võimust võsa, puud ja põõsad. Allikasood ümbritsevat metsa on lubatud kujundada ainult niivõrd, et püsimeets alal säiliks.

Kõikides püsielupaikades kehtestatakse sihtkaitsevööndi režiim. Püsielupaigas on keelatud majandustegevus. Lubatud on marjade, seente ja muude metsa kõrvalsaaduste korjamine, jahipidamine, valitseja nõusolekul pilliroo ja adru varumine ning sõidukiga sõitmine põhikaardile kantud teedel. Püsielupaigas on lubatud vähem kui 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine. Et suunata ja reguleerida püsielupaigas suuremate rahvahulkade liikumist, on üle 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine lubatud üksnes valitseja nõusolekul. Sõidukiga sõitmine väljaspool teid ja maastikusõidukiga sõitmine on lubatud järelevalve- ja päästetöödel, kaitse-eeskirjaga lubatud töödel, püsielupaiga valitsemisega ja kaitse korraldamisega seotud tegevusel ning valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel.

Elupaikade kahjustamise, metsatulekahjude ja ebaseaduslike laagripaikade tekkimise vältimiseks on püsielupaigas keelatud telkimine ja väljaspool kaitse-eeskirjaga lubatud hooldustöid lõkketegemine. Püsielupaigas on keelatud ka uute ehitiste püstitamine, välja arvatud püsielupaiga valitseja nõusolekul püsielupaiga tarbeks, et vajadusel oleks võimalik sinna püstitada liigikaitse seisukohalt vajalik rajatis (infotahvel, tara vms) või ehitada heinakuur poollooduslikult koosluselt niidetud heina hoidmiseks.

Püsielupaiga valitseja nõusolekul on püsielupaikades käpaliste elutingimuste säilimise tagamiseks või parandamiseks lubatud olemasolevate maaparandussüsteemide hooldustööd ja veerežiimi taastamine ning puude ja põõsaste eemaldamine soode ja poollooduslike koosluste esinemisaladel. Püsielupaiga valitseja nõusolekul on püsielupaigas lubatud olemasoleva tee, tehnovõrgu rajatise või ehitise hooldustööd ning metsa kujundamine vastavalt kaitse-eesmärgile. Puude ja põõsaste mahavõtmisega seotud töid tuleb teha külmunud pinnasega, et vältida taimede võsude ja juurte võimalikku kahjustamist. Erandkorras võib valitseja nõusolekul sobivate ilmastikuoludega ehk kuiva ilmaga nimetatud töid teha ka muul ajal. Valitseja nõusolekul on lubatud ka uute teede rajamine. Esivere lennuvälja püsielupaigas paikneva kinnistu tarbeks, et vajadusel oleks võimalik rajada juurdepääsutee püsielupaiga kõrval oleva kaevanduseni. Samuti on valitseja nõusolekul lubatud hooldustööd kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks ja poollooduslike koosluste ilme ning liigikoosseisu säilimiseks vajalik tegevus.

Kuna püsielupaikade territooriumile veekogusid ei jää, siis kalapüüki eeskirjaga ei reguleerita. Poollooduslike kooslustega püsielupaigas on vajalik heina niitmine ja/või loomade karjatamine. Sobivate valgus- ja niiskustingimuste tagamiseks tuleb püsielupaikades soode ja poollooduslike koosluste esinemisaladelt hooldustööde käigus niidetud hein, raiutud puud ja põõsad eemaldada hiljemalt 10 päeva jooksul pärast niitmist või raiumist.

Käesoleva määrusega kehtestatakse Verhuulitsa püsielupaik, mis jääb vana kaitsekorruga orhideede kasvuala peale. Et vältida topeltkaitsest tulenevat võimalikku kaitsekordade erinevust, on vajalik kehtetuks tunnistada ENSV Põlva rajooni RSN Täitevkomitee 25.04.1989. a otsuse nr 105 "Looduskaitse objektidest" Lisa 1 punkt 2.

Määrusega võetakse kaitse alla järgmised I ja II kaitsekategooria käpaliste püsielupaigad:

Harju maakonnas

Padise – soohiilaka, ainulehise sookäpa ja kärbesõie püsielupaik. Alale jäävad lisaks Loodusdirektiivi I lisa elupaigatüüpidest kuivad niidud lubjarikkal mullal (6210*) (Sulgudes on siin

ja edaspidi kaitstava elupaigatüübi koodinumber vastavalt nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisale. Tärniga (*) on tähistatud esmatähtsad elupaigatüübid). Padise püsielupaiga kogupindala on 6,64 ha, mis kõik kuulub sihtkaitsevööndisse.

Sõrvemetsa – kõdu-koralljuure püsielupaik, kus on ca 150 taimeline populatsioon. Alale jäävad lisaks jumalakäpa (II kaitsekategooria), kahelehise käokeele, roheka käokeele, vööthuul-sõrmkäpa ja balti sõrmkäpa (III kaitsekategooria) kasvualad ning osa värbkaku (II kaitsekategooria) elupaigast. Kogupindala on 4,21 ha, mis kõik kuulub sihtkaitsevööndisse.

Treimani – väike käopõlle, Russowi sõrmkäpa, kärbesõie ja kauni kuldkinga püsielupaik, kus on vastavalt ca 250 taimeline, 70 taimeline, 12 taimeline ja ca 110 võsundiline populatsioon. Alale jäävad lisaks ainulehise sookäpa, kõdu-koralljuure (II kaitsekategooria) ning vööthuul-sõrmkäpa, kuradi-sõrmkäpa, kahkjaspunase sõrmkäpa, balti sõrmkäpa, suure käopõlle, soo-neiuvaiba, laialehise neiuvaiba, kahelehise käokeele, hariliku käoraamatu, roomava öövilke, pruunika pesajuure ja eesti soojumika (III kaitsekategooria) kasvualad. Nii paljude erinevate kaitsealuste taimeliikide esinemine ühel alal näitab ala kõrget looduskaitset väärtust. Kogupindala on 85,63 ha, mis kõik kuulub sihtkaitsevööndisse.

Hiiu maakonnas

Kõrgessaare – lääne-sõrmkäpa püsielupaik, kus on ca 30 taimeline populatsioon. Alale jäävad lisaks kahkjaspunase sõrmkäpa, soo-neiuvaiba ja hariliku käoraamatu (III kaitsekategooria) kasvualad. Kogupindala on 0,45 ha, mis kõik kuulub sihtkaitsevööndisse.

Sarapiku – punase tolmpa püsielupaik. Alale jäävad lisaks madala kadakkaera (III kaitsekategooria), hariliku käoraamatu, tumepunase neiuvaiba, kaljukressi, hall-käpa, veripunase koldrohu ja tui-tähtpea (III kaitsekategooria) kasvualad. Kogupindala on 5,95 ha, mis kõik kuulub sihtkaitsevööndisse.

Viskoosa – valge tolmpa püsielupaik, kus on 14 taimeline populatsioon. Alale jäävad lisaks jumalakäpa (II kaitsekategooria), tumepunase neiuvaiba, laialehise neiuvaiba, hall käpa, hariliku käoraamatu, kahelehise kookeele ja suure käopõlle (III kaitsekategooria) kasvualad. Kogupindala on 5,55 ha, mis kõik kuulub sihtkaitsevööndisse.

Ida-Viru maakonnas

Kohtla-Nõmme – kauni kuldkinga püsielupaik, kus on ca 300 õitsa võsuga populatsioon. Alale jäävad lisaks laialehise neiuvaiba, kahelehise käokeele, kuradi sõrmkäpa ja suure käopõlle kasvualad. Kogupindala on 5,48 ha, mis kõik kuulub sihtkaitsevööndisse.

Lodu – kauni kuldkinga püsielupaik, kus on kuni tuhande puhmaline populatsioon. Kogupindala on 5,88 ha, mis kõik kuulub sihtkaitsevööndisse.

Pikasilla 1 – väikese käopõlle ja Russowi sõrmkäpa püsielupaik, kus on vastavalt 100 ja 10 taimelised populatsioonid. Alale jäävad lisaks kuradi sõrmkäpa (III kaitsekategooria) kasvuala ja Loodusdirektiivi I lisa elupaigatüüpidest kogu ulatuses B esinduslikkusega siirdesoo- ja rabametsad (91D0*). Kogupindala on 4,79 ha, mis kõik kuulub sihtkaitsevööndisse.

Pikasilla 2 – väikese käopõlle püsielupaik. Alale jääb lisaks kuradi sõrmkäpa ja kaurkolla (III kaitsekategooria) kasvuala. Kogupindala on 8,48 ha, mis kõik kuulub sihtkaitsevööndisse.

Jõgeva maakonnas

Kaavere – lehitu pisikäpa püsielupaik, kus on 7 taimeline populatsioon. Alale jäävad lisaks pruunikas pesajuure ja laialehise neiuvaiba (III kaitsekategooria) kasvualad. Kogupindala on 9,07 ha, mis kõik kuulub sihtkaitsevööndisse.

Kivijärve – väikese käopõlle ja kõdu-koralljuure püsielupaik, kus on vastavalt ca 300 taimeline ja ca 20 taimeline populatsioon. Alale jäävad lisaks vööthuul-sõrmkäpa, pruunika pesajuure ja hariliku ungrukolla (III kaitsekategooria) kasvualad. Kogupindala on 23,20 ha, mis kõik kuulub sihtkaitsevööndisse.

Siimusti – kauni kuldkinga püsielupaik, kus on ca 400 võsuline populatsioon. Alale jäävad lisaks suur-käopõlle, vööthuul-sõrmkäpa, kuradi-sõrmkäpa ja hariliku ungrukolla (III kaitsekategooria) kasvualad. Kogupindala on 21,37 ha, mis kõik kuulub sihtkaitsevööndisse.

Paduvere – kauni kuldkinga püsielupaik, kus on 420 võsuline populatsioon. Alale jäävad lisaks pruunika pesajuure kasvualad (III kaitsekategooria) ja vääriselupaik nr 102021. Kogupindala on 1,85 ha, mis kõik kuulub sihtkaitsevööndisse.

Liivoja – kauni kuldkinga ja väikese käopõlle püsielupaik, kus on vastavalt 58 võsuline ja 30 taimeline populatsioon. Alale jäävad lisaks pruunika pesajuure, hariliku ungrukolla, roomava öövilke, suur-käopõlle, vööthuul-sõrmkäpa kasvualad (III kaitsekategooria) ja vääriselupaik nr 102011 ning Loodusdirektiivi I lisa elupaigatüüpidest siirdesoo-ja rabametsad (91D0*). Kogupindala on 30,30 ha, mis kõik kuulub sihtkaitsevööndisse.

Lääne maakonnas

Pivarootsi – punase tolmea püsielupaik, mis on üks Eesti suurimatest populatsioonidest. Alale jäävad lisaks kauni kuldkinga (II kaitsekategooria), halli käpa, laialehise neiuvaiba, suure käopõlle ja kahelehise käokeele kasvualad (III kaitsekategooria), ning luha-pisiteo, väike-pisiteo ja vasakkeermese-pisiteo elupaigad (III kaitsekategooria). Kogupindala on 0,96 ha, mis kõik kuulub sihtkaitsevööndisse.

Esivere lennuväli – tõmmu käpa püsielupaik, kus on 200 taimeline populatsioon. Loodusdirektiivi I lisa elupaigatüüpidest jäävad alale alvarid (6280*) ja plaatlood (8240*). Kogupindala on 30,52 ha, mis kõik kuulub sihtkaitsevööndisse.

Taebla – täpilise sõrmkäpa, kärbesõie ja kauni kuldkinga püsielupaik. Alale jäävad lisaks kõrge kannikese, täpilise sõrmkäpa (II kaitsekategooria), halli käpa, laialehise neiuvaiba, soo-neiuvaiba, kahkjaspunase sõrmkäpa, mets-õunapuu, suure käopõlle, hariliku käopõlle, roheka käokeele (III kaitsekategooria) kasvualad. Loodusdirektiivi I lisa elupaigatüüpidest jäävad alale kadastikud (5130), alvarid (6280*), liigirikkad madalsood (7230), kuivad niidud lubjarikkal mullal (6210*), puisniidud (6530*) ja liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (6270*). Nii paljude erinevate kaitsealuste taimeliikide esinemine ühel alal näitab ala kõrget looduskaitset väärtust. Kogupindala on 43,86 ha, mis kõik kuulub sihtkaitsevööndisse.

Rõuma tammik – kauni kuldkinga püsielupaik. Alale jääb lisaks vääriselupaik nr 146001. Kogupindala on 6,73 ha, mis kõik kuulub sihtkaitsevööndisse.

Lääne-Virumaa maakonnas

Jõetaguse – kauni kuldkinga ja lõhnava käoraamatu püsielupaik, kus on vastavalt ca 1400 võsuline ja ca 180 võsuline populatsioon. Alale jäävad lisaks kärbesõie (II kaitsekategooria) ja halli käpa, suure käopõlle, soo-neiuvaiba, tumepunase neiuvaiba, hariliku käoraamatu ja pruunika pesajuure (III kaitsekategooria) kasvualad ning harivesiliku (II kaitsekategooria) ja tähnikesiliku (III kaitsekategooria) sigimisveekogud. Kogupindala on 36,88 ha, mis kõik kuulub sihtkaitsevööndisse.

Läpi – tõmmu käpa ja kärbesõie püsielupaik, kus tõmmu käpal on ca 20 taimeline populatsioon. Alale jäävad lisaks hariliku käoraamatu, tumepunase neiuvaiba, suure käopõlle, vööthuul-sõrmkäpa, kahelehise käokeele, halli käpa ja roomava öövilke (III kaitsekategooria) kasvualad. Kogupindala on 14,00 ha, mis kõik kuulub sihtkaitsevööndisse.

Koolme allikad – lõhnava käoraamatu, Russowi sõrmkäpa ja kärbesõie püsielupaik, kus on lõhnaval käoraamatul 37 taimeline populatsioon. Alale jäävad lisaks koldas selaginelli, ainulehise soovalgu (II kaitsekategooria), kahkjaspunase sõrmkäpa, vööthuul-sõrmkäpa, soo-neiuvaiba, hariliku käoraamatu, suur käopõlle, hariliku ungrukolla ja eesti soojumika (III kaitsekategooria) kasvualad. Kogupindala on 9,73 ha, mis kõik kuulub sihtkaitsevööndisse.

Taaravainu – kauni kuldkinga ja kärbesõie püsielupaik, kus on vastavalt ca 50 puhmikuline ja 28 generatiivse taimeline populatsioon. Alale jäävad lisaks hariliku käoraamatu, soo-neiuvaiba, pruunika pesajuure, roheka käokeele, halli käpa, balti sõrmkäpa, kahkjaspunase sõrmkäpa, suure käopõlle ja kuninga-kuuskjala (III kaitsekategooria) kasvualad. Nii paljude erinevate kaitsealuste taimeliikide esinemine ühel alal näitab ala kõrget looduskaitse väärtust. Kogupindala on 60,87 ha, mis kõik kuulub sihtkaitsevööndisse.

Põlva maakonnas

Verhuulitsa – Russowi sõrmkäpa püsielupaik. Alale jäävad lisaks soohilaka (II kaitsekategooria), karukolla, eesti soojumika, kahkjaspunase sõrmkäpa, balti sõrmkäpa, kuradi-sõrmkäpa, suure käopõlle, soo-neiuvaiba (III kaitsekategooria) kasvualad, vingerja (III kaitsekategooria) elupaik ja vana kaitsekorruga ala Orhideede kasvukoht (KR kood KLO1000556). Kogupindala on 19,54 ha, mis kõik kuulub sihtkaitsevööndisse.

Saare maakonnas

Põiste – lehitu pisikäpa püsielupaik. Kogupindala on 13,13 ha, mis kõik kuulub sihtkaitsevööndisse.

Pussa – püramiid-koerakäpa, tõmmu käpa, kärbesõie, kauni kuldkinga, punase tolmpa ja valge tolmpa püsielupaik, kus on püramiid-koerakäpal ca 100, kärbesõiel mitmesaja, kaunil kuldkingal üle 200, ja valgel tolmpaal mitmesaja taimelised populatsioonid. Alale jäävad lisaks kahkjaspunase sõrmkäpa, tumepunase neiuvaiba, niidu-asparherne, roheka käokeele, kahelehise käokeele, hariliku käoraamatu ja pruunika pesajuure (III kaitsekategooria) kasvualad. Loodusdirektiivi I lisa elupaigatüüpidest jäävad alale kadastikud (5130), kuivad niidud lubjarikkal mullal (6210), alvarid (6280*), sinihelmikakooslused (6410), puisniidud (6530*), lubjarikkad madalsood läänemõõkrohuga (7210*), vanad loodusmetsad (9010*), vanad laialehised metsad (9020*) ja soostuvad soo-lehtmetsad (9080). Nii paljude erinevate kaitsealuste taimeliikide esinemine ühel alal näitab ala kõrget looduskaitse väärtust. Ala jääb Karala-Pilguse loodusala koosseisu Kogupindala on 84,13 ha, mis kõik kuulub sihtkaitsevööndisse.

Aljava – arukäpa ja tõmmukäpa püsielupaik, kus on ca 10 taimelised populatsioonid. Alale jäävad lisaks valge tolmpa (II kaitsekategooria), roheka käokeele, suure käopõlle, mets-õunapuu ja emapunkte (III kaitsekategooria) kasvualad. Loodusdirektiivi I lisa elupaigatüüpidest jäävad alale rannaniidud (1630*), kuivad niidud lubjarikkal mullal (6210), vanad laialehised metsad (9020*) ja puiskarjamaad (9070). Ala jääb Väikese väina loodusala koosseisu. Kogupindala on 33,95 ha, mis kõik kuulub sihtkaitsevööndisse.

Kapi - tõmmu käpa püsielupaik. Kogupindala on 10,30 ha, mis kõik kuulub sihtkaitsevööndisse.

Punniranna – tõmmu käpa, kärbesõie ja kauni kuldkinga püselupaik, kus on kärbesõiel ca 20 taimeline populatsioon. Loodusdirektiivi I lisa elupaigatüüpidest jäävad alale alvarid (6280*). Kogupindala on 1,97 ha, mis kõik kuulub sihtkaitsevööndisse.

Oina – kauni kuldkinga püselupaik, kus on ca 1000 taimeline populatsioon. Loodusdirektiivi I lisa elupaigatüüpidest jäävad alale puisniidud (6530*) ja liigirikkad madalsood (7230). Kogupindala on 52,46 ha, mis kõik kuulub sihtkaitsevööndisse.

Hindu – kauni kuldkinga ja punase tolmpa püselupaik. Alale jäävad lisaks tumepunase neiuvaiba, hariliku käoraamatu ja roheka käokeele (III kaitsekategooria) kasvualad ning vääriselupaik nr 149080. Loodusdirektiivi I lisa elupaigatüüpidest jäävad alale vanad loodumetsad (9010*). Haruldase leiuna on alal kohatud punase tolmpa valgeõielist vormi. Kogupindala on 17,66 ha, mis kõik kuulub sihtkaitsevööndisse.

Jämaja – püramiidja koerakäpa püselupaik, kus on ca 100 taimeline populatsioon. Kogupindala on 0,23 ha, mis kõik kuulub sihtkaitsevööndisse.

Torgu – Russowi sõrmkäpa ja kärbesõie püselupaik, kus on vastavalt ca 200 ja ca 100 taimeline populatsioon. Alale jäävad lisaks suure käopõlle, soo-neiuvaiba, laialehise neiuvaiba, kahkjaspunase sõrmkäpa, vööthuul-sõrmkäpa ja hariliku käoraamatu (III kaitsekategooria) kasvualad. Loodusdirektiivi I lisa elupaigatüüpidest jäävad alale allikasood (7160) ja liigirikkad madalsood (7230). Kogupindala on 9,34 ha, mis kõik kuulub sihtkaitsevööndisse.

Karala – arukäpa, valge tolmpa ja jumalakäpa püselupaik, kus on arukäpal ca 900 ja valgel tolmpal ca 100 taimeline populatsioon. Alale jäävad lisaks hall käpa, balti sõrmkäpa ja kahkjaspunase sõrmkäpa (III kaitsekategooria) kasvualad. Kogupindala on 10,94 ha, mis kõik kuulub sihtkaitsevööndisse.

Kasspeksa – ainulehise soovalgu püselupaik, kus on ca 190 taimeline populatsioon. Alale jäävad lisaks hariliku muguljuure ja punase tolmpa (II kaitsekategooria) kasvukohad. Loodusdirektiivi I lisa elupaigatüüpidest jäävad alale esmased rannavallid (1210) ja püsitaimestuga kivirand (1220). Ala jääb Küdema lahe loodusala koosseisu. Kogupindala on 2,99 ha, mis kõik kuulub sihtkaitsevööndisse.

Tartu maakonnas

Ilmatsalu – lehitu pisikäpa püselupaik, kus on 5 taimeline populatsioon. Kogupindala on 7,21 ha, mis kõik kuulub sihtkaitsevööndisse.

Aruküla – soohiilaka püselupaik, kus on üle 700 taimeline populatsioon. Alale jäävad lisaks soo-neiuvaiba, kahkjaspunase sõrmkäpa ja siberi võhumõõga (III kaitsekategooria) kasvualad. Kogupindala on 12,59 ha, mis kõik kuulub sihtkaitsevööndisse.

Võikaoja – kärbesõie püselupaik, kus on ca 20 taimeline populatsioon. Alale jäävad lisaks soo-neiuvaiba, balti sõrmkäpa, kahkjaspunase sõrmkäpa, vööthuul-sõrmkäpa, hariliku käoraamatu ja suure käopõlle (III kaitsekategooria) kasvualad. Kogupindala on 23,22 ha, mis kõik kuulub sihtkaitsevööndisse.

Kullaga – hariliku sookäpa püselupaik, kus on ca 20 taimeline populatsioon. Kogupindala on 8,12 ha, mis kõik kuulub sihtkaitsevööndisse.

Valga maakonnas

Sauniku – ainulehise sookäpa ja kõdu-koralljuure püsielupaik, kus on vastavalt mitmesajaline ja ca 300 taimeline populatsioon. Alale jäävad lisaks kollase kiviriku, ainulehise soovalgu, hariliku sookäpa, soohiilaka (II kaitsekategooria) ja soo-neiuvaiba (III kaitsekategooria) kasvualad ning vääriselupaigad nr 150003, 150004. Loodusdirektiivi I lisa elupaigatüüpidest jäävad alale siirde- ja õõtsiksood (7140). Ala moodustab Sauniku loodusala. Kogupindala on 120,56 ha, mis kõik kuulub sihtkaitsevööndisse.

Kaitse-režiim tagab ka teiste väärtuste säilimise püsielupaikades.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Määruse koostamisel on arvestatud vastavust Euroopa Liidu õigusele, eelkõige nõukogu direktiivile 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50). Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a korralduse nr 615-k «Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekirj» lisa 1 punkti 1 alapunktide 8 ja 23 ning punkti 2 alapunktide 380 ja 515 kohaselt on 4 püsielupaika (3 Saaremaal ja 1 Valgamaal) liidetud Natura 2000 alade võrgustikku.

4. Määruse mõju ja rakendamiseks vajalikud kulutused

Vastavalt maamaksuseaduse § 4 kaasneb eelnõu jõustumisega kohalikele omavalitsusele maamaksutulude vähenemine. Arvestades maamaksuseaduse § 5 lõiget 4, esitavad Maksu- ja Tolliametile maamaksukohustuse väljaarvestamiseks vajalikud andmed kohalikud omavalitsused. Maamaksutulu vähenemise summa selgub Maksu- ja Tolliametisse informatsiooni laekumisel. Seoses sellega, et püsielupaikades moodustatakse sihtkaitsevöönd, kus hakkab kehtima 100%-line maamaksusoodustus väheneb esialgse arvestuse järgi valdade maamaksutulu seoses määruse jõustumisega järgmiselt:

ligikaudu 4000-5000 krooni aastas – Ridala, Muhu, Torgu, Lümanda, Öru, Mustjala, Puka, Jõgeva vallas ja Tartu linnas;

ligikaudu 1000-3000 krooni aastas – Hanila, Orissaare, Nõo, Kadrina, Tapa, Anija ja Padise vallas; alla 1000 krooni aastas – Kõrgessaare, Risti, Pühalepa, Leisi, Värska, Kambja, Tähtvere, Põltsamaa, Iisaku, Vaivara, Kohtla, Rakvere ja Harku vallas.

Vastavalt maamaksuseadusele jõustub soodustus kaitse alla võtmisele järgneva aasta 1. jaanuarist, seega on kohalik omavalitsustel võimalus sellega arvestada.

Püsielupaiga valitsemiseks ja kaitse korraldamiseks vajalikud kulutused on kavandatud Keskkonnaministeeriumi ja Keskkonnaameti eelarves. Määruse jõustumine ei too kaasa uute organisatsioonide moodustamist.

Vastavalt looduskaitseaduse § -le 20 on õigus peale kaitse-eeskirja kinnitamist algatada kinnisasja, mille sihtotstarbelist kasutamist ala kaitsekord oluliselt piirab, riigile omandamist kinnisasja harilikule väärtusele vastava tasu eest.

460 hektarit ehk 68 % püsielupaikadest paikneb eramaal. Seoses kehtestatavate piirangutega võib tekkida maaomanikel maade riigile müümise soov. Püsielupaikades asuvate eramaade riigile omandamise maksumus sõltub konkreetselt kohast. Maa hind varieerub 10 000 kroonist hektari kohta kuni 1,6 miljoni kroonini hektari kohta. Umbes 38 % (180 ha) eramaadele jäävatest püsielupaikadest paikneb piirkonnas, kus maa hinnaks on 10 000 kuni 20 000 krooni hektar. 43 % (200 ha) piirkonnas, kus maa hinnaks 30 000 kuni 50 000 krooni hektar ja 19 % (88 ha) piirkonnas, kus maa hinnaks 100 000 kuni 200 000 krooni hektar. Üks 2,8 hektari suurune püsielupaik paikneb Harku vallas, kus maa hinnaks on 1,6 miljonit krooni hektari kohta. Hinnakalkulatsioon baseerub viimasel ajal ümberkaudsete maadega tehtud tehingute keskmistele näitajatele.

Lisaks eramaale on püsielupaikades 280 hektarit riigimaad, millest 206 hektarit metsa ja 134 hektarit on jätkuvalt riigi omandis olevaid maid, millest omakorda 49 hektarit on metsamaa.

Arvutustes on kasutatud 2010. aasta oktoobri maaüksuste seis.

5. Maaomanike teavitamine ja seisukohad

Vastavalt looduskaitseaduse paragrahvi 9 lõikele 11 ei saadeta teadet loodusobjekti kaitse alla võtmise kohta kinnisasja omanikele. Käesolevas menetluses saadeti eelnõu koos kaartidega tutvumiseks üksnes neile maaomanikele, kelle kinnistud jäävad Euroopa Komisjonile esitatud Natura 2000 loodus- ja linnualal asuvate püsielupaikade piiresse. Omanikke teavitati Natura 2000 alade piiridest, kinnistutel sihtkaitsevööndi režiimi kehtestamisest, Natura alade moodustamisega seotud piirangutest ja toetuse saamise võimalustest. Oma kommentaarid esitas 6 maaomanikku.

Püsielupaik	Maaomanik	Märkuse sisu	Tulemus
Sarapiku	Raivo Kreegi	Soovis nihutada idapiiri seoses küla tee nihutamisega	Arvestatud
Sauniku	RMK Aakre metskond	Ettepanek tõmmata piir mööda kõlvikupiiri jättes välja kaguosas olevad männikud, põhjendusega, et seal kaitsealuseid liike ei kasva.	Arvestamata, kuna nimetatud alal on soomets, kus siiski leidub kaitsealuseid liike ja mis on potentsiaalseks kasvukohaks mitmele teisele lähikonnas kasvavale kaitsealusele liigile. Samuti ei oleks looduses selgelt võimalik eristada ja märgistada kõlviku piiri.
Aljava	Tõnu Ligi	Tegi 3 ettepanekut kaitsekorra muutmiseks: 1. telkimise ja lõkke tegemise keelu asendamine nimetatud tegevuste lubamisega ettevalmistatud kohtades; 2. Ära jätta puidu väljavedu külmunud pinnaselt käsitlev osa, kuna saartel ei külmugi vahest maa ära; 3. Lubada tee hooldust ilma valitseja nõusolekuta, kuna seal tihti vaja tasandada.	Osaliselt arvestatud. 1. Jäi arvestamata, kuna kasutada võib olemasolevaid kohti, mis jäävad vahetult väljapoole püsielupaiga piire. 2. Arvestati. Puidu väljaveo keeld külmunud pinnaselt asendati selle tegevuse lubamisega erandkorras valitseja nõusolekul. 3. Jäi arvestamata, kuna tee hooldus on liikide säilimise seisukohast oluline, siis tuleks omanikul ja kaitseala valitsejal ikka kokku leppida pikema perspektiiviga plaan ja otsustada, mida võib teha vastavalt vajadusele ja milliseid töid ei tohiks ilma lisauuringuteta ette võtta.
Sõõru	Ilmar Pungar	Ei ole nõus püsielupaiga moodustamisega, kuna ei ole veendunud selle vajalikkuses, sest sealsed kaitstavad liigid on Saaremaal laialt levinud.	Arvestamata, kuna seal esinevad kaks olulist liiki - punane tolmepea, mis esineb Saaremaal küll suhteliselt ohtralt, kuid hajusalt ning ainulehine sookäpp, mis on just Saaremaal suhteliselt

			haruldane ja kõnealusele kinnistule jääv populatsioon on kindlasti Saaremaa suurim. Samuti on seadusega ette nähtud 50%lise kaitstuse saavutamiseks kõnesolev ala oluline. Lisaks on seal ka mitmete teiste kaitsealuste liikide samaaegne esinemine – ohtralt tumepunast neuuvaipa, öövilget ja muguljuurt.
Sõõru	Endla Kaiste	Sama mis eelmine	Arvestamata v.t. eelmine põhjendus.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub haldusmenetluse seaduse § 93 lõikes 2 kehtestatud ajal.

7. Kooskõlastamine

Eelnõu saadeti kõikidele teistele ministriumitele kooskõlastuseks e-Õigusesse, kust kommentaare ei laekunud.

Jaanus Tamkivi
Minister